

THEMA 3

INKOMENSONGELIJKHEID EN -HERVERDELING

OVERZICHT THEMA 3

INKOMENSONGELIJKHEID EN -HERVERDELING

- H1: INKOMENSONGELIJKHEID
- H2: INKOMENSHERVERDELING

HOOFDSTUK 1 (LPD 6): INKOMENSONGELIJKHEID

- 1. BASIS: WAT IS INKOMEN?**
- 2. INKOMENSVERDELING**
- 3. CIJFERMATIGE METING VAN INKOMENSONGELIJKHEID**
- 4. GRAFISCHE VOORSTELLING VAN INKOMENSONGELIJKHEID**
- 5. OORZAKEN VAN INKOMENSONGELIJKHEID**

HOOFDSTUK 1 (LPD 6): INKOMENSONGELIJKHEID

6. VERMOGENSONGELIJKHEID

1. BASIS: WAT IS INKOMEN?

1.1 GEVALSTUDIE

Lees de volgende krantenkoppen

(1) RENTE ZIT IN DE LIFT

**(2) GEMIDDELD LOON IN BELGIE
ONGEVEER €3.800 BRUTO**

**(3) BELGISCHE BOEREN
BETALEN ELK JAAR €343
PER HECTARE AAN PACHT**

**Vraag: welke productiefactoren
herkennen we in de
voorbeelden?**

ARTIKELNUMMER	PRODUCTIEFACTOR

1.2 INKOMEN

Inkomen is de vergoeding die ter beschikking wordt gesteld van de eigenaars van de productiefactoren.

Kapitaal: huur, interest/rente, dividend, ...

Arbeid: loon/salaris

Natuur: pacht

Opmerking 1: “ondernemerschap” wordt beschouwd als een onderdeel van de productiefactor “arbeid”. De vergoeding voor ondernemerschap is winst.

In dit thema zoomen we enkel in op de inkomens van natuurlijke personen.

Opmerking 2: ofschoon de landbouwsector krimpt blijft pacht een inkomen voor vele grondeigenaars. In 2023 betaalde een Belgische landbouwer gemiddeld 343 euro per hectare per jaar voor de huur van geploegde grond en 294 euro per hectare voor grasland.

1.3 VERMOGEN

De begrippen “inkomen” en “vermogen” worden vaak door elkaar gebruikt. Toch zijn het twee verschillende concepten.

Vermogen is de totaliteit van bezittingen van een persoon (of vennootschap).

Netto-vermogen is het verschil tussen de bezittingen en de schulden.

Voorbeelden van vermogen zijn: spaargeld, aandelen, vastgoed, antiek, ...

Het verband tussen de twee begrippen is dat vermogen leidt tot het genereren van inkomen. En dat inkomen zorgt er weer voor dat het vermogen aangroeit.

Zo levert een spaarboekje interest op. Als de verdiende interest verder wordt gespaard, neemt het spaargeld toe.

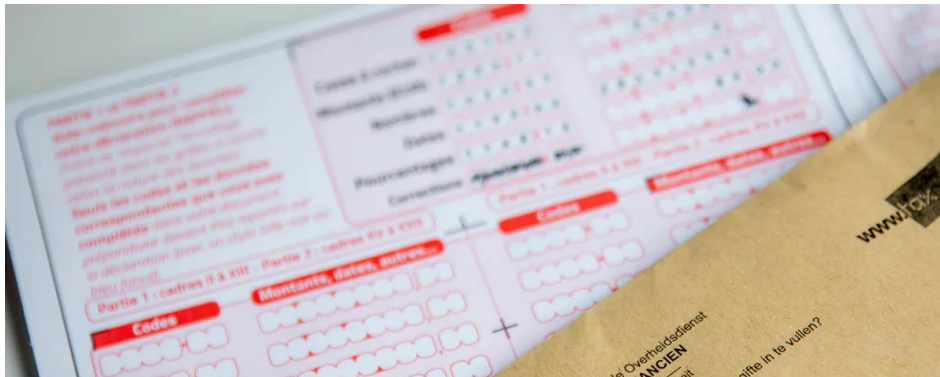
Opmerking: we zullen ons in dit thema enkel focussen op het concept inkomen.

1.4 BELASTINGAANGIFTE

Waar vinden we gegevens over de Belgische inkomens?

De Belgische inkomens staan in de jaarlijkse belastingaangifte.

Elk gezin is verplicht om elk jaar het verworven inkomen aan te geven aan de belastingadministratie (fiscus).

aangifte op papier

TAXon**WEB**

digitale aangifte

De belastingaangifte maakt een onderscheid tussen:

Soort inkomen	Voorbeelden	
Inkomen uit onroerende goederen	Huur, pacht, ...	}
Inkomens uit roerende goederen	Intrest/rente, dividend, ...	
Beroepsinkomens	Loon/salaris, ...	}
Diverse inkomens	Schenking, erfenis, ...	

NATUUR EN KAPITAAL

ARBEID

We herkennen de verschillende productiefactoren in bovenstaande tabel.

De categoriale inkomensverdeling geeft weer wat het aandeel is van de verschillende productiefactoren in het national inkomen.

Arbeidsinkomen is cruciaal en wordt – meer dan andere inkomenssoorten – gebruikt voor bestedingen.

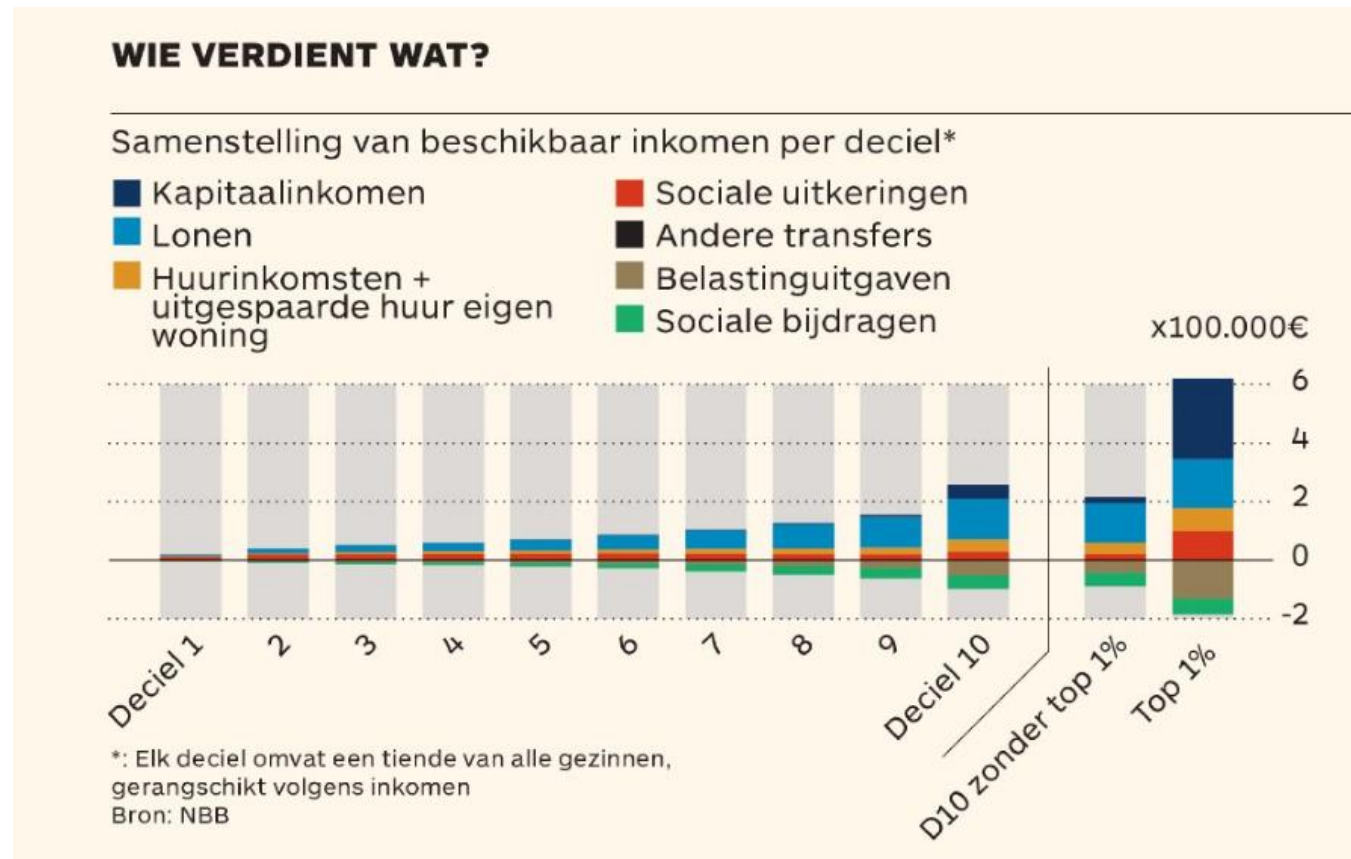
Een laag arbeidsinkomen kan namelijk leiden tot een afname van de consumptie en omgekeerd.

De arbeidsinkomenquote is het aandeel van arbeidsinkomen in het nationaal inkomen.

De arbeidsinkomensquote is in de afgelopen decennia gedaald. Deze daling is voornamelijk ten gunste gekomen van de winsten uit kapitaal.

Een dalende arbeidsinkomensquote geeft aan dat bedrijven een steeds kleiner deel van de toegevoegde waarde aan de productiefactor arbeid uitgeven. Dit kan betekenen dat de productie steeds meer kapitaalintensief wordt. Dit betekent een afname van de werkgelegenheid, uitstoot van arbeid en toename van de structurele werkloosheid.

Het aandeel van het arbeidsinkomen versus het kapitaalinkomen varieert ook naargelang de inkomensklasse.

Het kapitaalinkomen stijgt stelselmatig over de inkomensklassen, en in de 1% topverdieners (met een gemiddeld jaarinkomen van zo'n 430.000 euro) nemen kapitaalinkomsten de belangrijkste plaats in.

2. INKOMENSVERDELING

>>> PERSONELE INKOMENSVERDELING

De personele inkomensverdeling geeft aan hoe de inkomens van een land zijn verdeeld over de bevolking.

De meest courante manier om dit te doen is door de inkomens van de gezinnen op te delen in inkomensklassen.

Zo'n inkomensklasse heet een deciel.

Een deciel is een tiende van alle gezinnen ingedeeld volgens inkomen.

Opmerking: in alle statistieken wordt gewerkt met het netto-inkomen. Dat is het belastbaar inkomen, dat overblijft na het aftrekken van de kosten om het inkomen te verwerven (bv. kosten van beroepsverplaatsingen, specifieke beroepskledij, ...)

Hieronder vind je een voorbeeld van een personele inkomensverdeling.
De decielen zijn gerangschikt van laag inkomen naar hoog inkomen.

Decielen		Totaal netto belastbaar inkomen		
		Bovengrens (in €)	Totaal bedrag (in €)	% inkomen
Totaal	100,00%		254.676.934.997	100,00%
laagste inkomens	1	4.613	1.170.892.418	0,46%
	2	15.949	7.487.698.856	2,94%
	3	19.787	12.317.940.808	4,84%
	4	23.620	14.684.323.310	5,77%
	5	28.145	17.499.297.463	6,87%
hoogste inkomens	6	34.033	20.960.769.234	8,23%
	7	41.628	25.551.078.057	10,03%
	8	53.188	31.786.733.944	12,48%
	9	75.010	42.561.060.061	16,71%
	10		80.657.140.846	31,67%

3. CIJFERMATIGE METING VAN INKOMENSONGELIJKHEID

3.1 WAT IS INKOMENSONGELIJKHEID?

Inkomensgelijkheid betekent dat iedereen hetzelfde inkomen heeft.

Zijn de inkomens niet gelijk verdeeld over de inwoners, dan is er inkomensongelijkheid.

Deze wordt gemeten op basis van de personele inkomensverdeling (zie vorige slide).

Bij inkomensgelijkheid zou elk deciel (10% aangiftes) ook 10% van het nationaal inkomen moeten verdienen.

Het voorbeeld toont aan dat dit niet het geval is: de laagste 10% van de aangiftes verdient 0,46% van het inkomen, de laagste 20% verdient 3,40%, de laagste 30% verdient 8,24%, enz.

De hoogste 20% van de aangiftes verdient 48,38%, dat is bijna de helft van het nationaal inkomen!

De inkomens zijn dus ongelijk verdeeld over de bevolking.

Omdat de inkomensverdeling is gebaseerd op de belastingaangiftes, mogen we ervan uitgaan de werkelijke inkomensongelijkheid nog groter is...:

- **Mensen zonder inkomen of met een te klein inkomen (bv studentenjobs) zijn belastingvrij**
- **Kapitaalinkomsten waarop al roerende voorheffing werd ingehouden, moeten niet meer worden aangegeven**
- **Belastingontwijking en/of belastingontduiking vertekenen het beeld.**

Belastingontwijking is bedoeld om zo weinig mogelijk belastingen te betalen zonder de wet te overtreden.

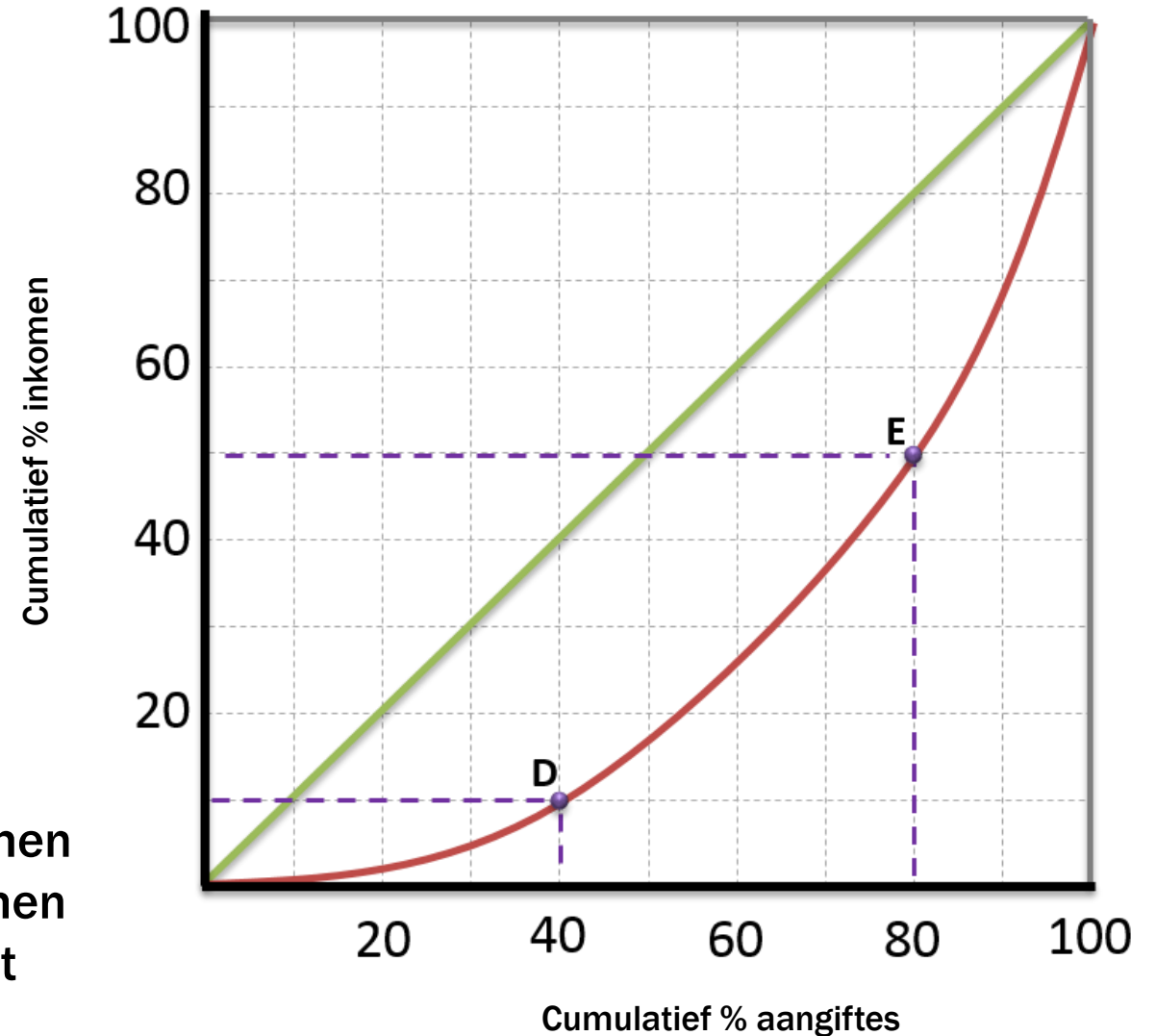
Bij belastingontduiking wordt fraude gepleegd en de wet overtreden.

4. GRAFISCHE VOORSTELLING VAN INKOMENSONGELIJKHEID

4.1 LORENZCURVE

De Lorencurve geeft de inkomensongelijkheid van een land weer.

- De groene lijn geeft aan dat alle inkomens gelijk verdeeld zijn (theorie)
- De rode lijn of Lorenzcurve geeft de werkelijke inkomensverdeling aan,
 - D: 40% aangiftes verdient 10% inkomen
 - E: 80% aangiftes verdient 50% inkomen (dus de rijkste 20% aangiftes verdient 50% inkomen)

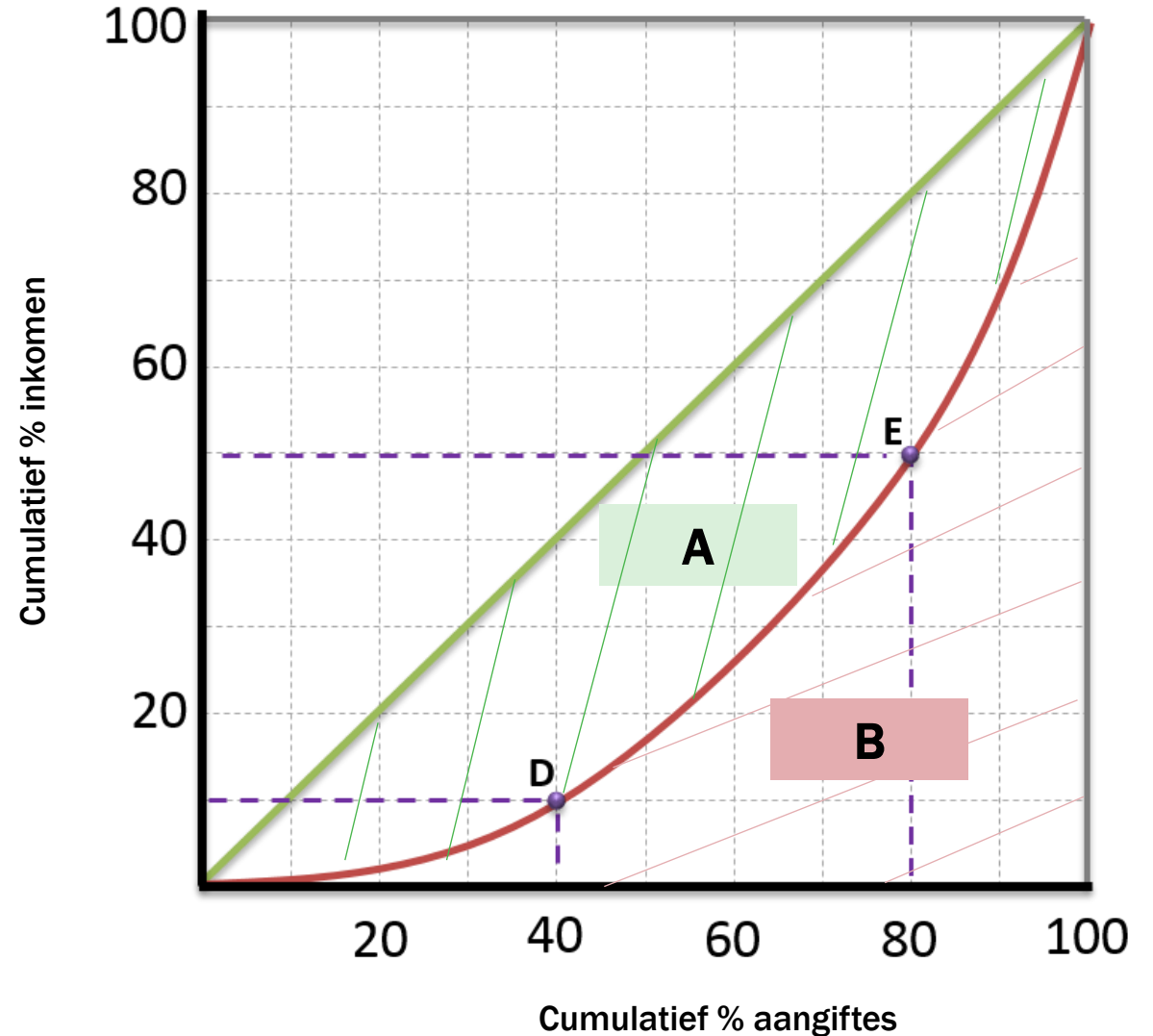

4.2 GINI-COEFFICIENT

De GINI-coëfficiënt geeft de inkomensongelijkheid van een land weer.

De GINI-coëfficiënt (GC) wordt bepaald door de oppervlakte tussen de groene lijn en de Lorenzcurve in verhouding tot de gehele oppervlakte onder de groene lijn

$$GC = \frac{\text{oppervlakte A}}{\text{oppervlakte A} + \text{B}}$$

Er kunnen zich 4 scenario's voordoen:

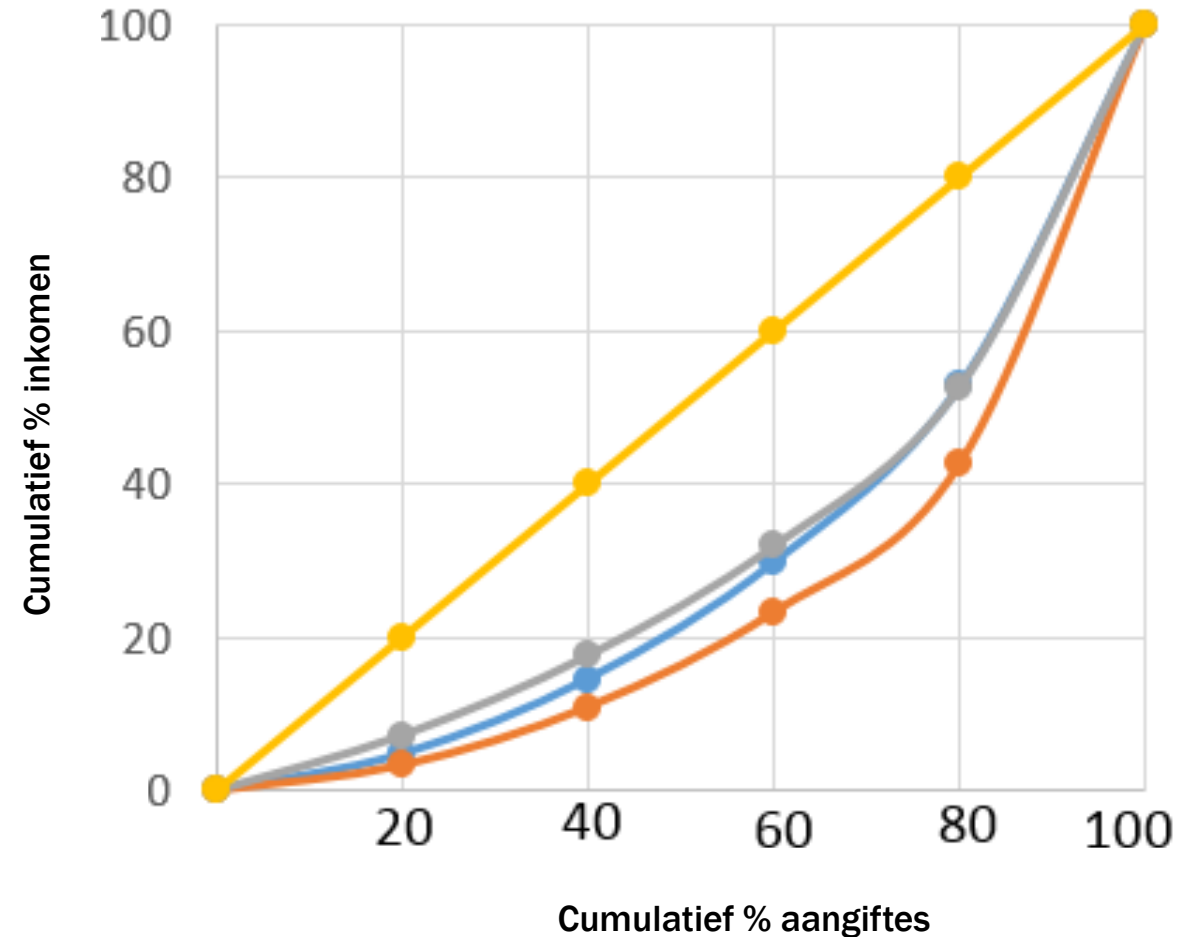
WAARDE GINICOEFFICIENT	BETEKENIS
GC = 0	De inkomens zijn volledig gelijk verdeeld (groene lijn valt samen met Lorenzcurve)
GC dicht bij 0	Relatief lage inkomensongelijkheid (kleine afwijking tussen groene lijn en Lorenzcurve)
GC dicht bij 1	Relatief grote inkomensongelijkheid (grote afwijking tussen groene lijn en Lorenzcurve)
GC = 1	Totale inkomensongelijkheid (één gezin heeft alle inkomen)

Voorbeelden van Lorenzcurves en GC van landen met hoge inkomensongelijkheid:

Grijs: Indonesië
GC 0,40

Blauw: Argentinië
GC 0,43

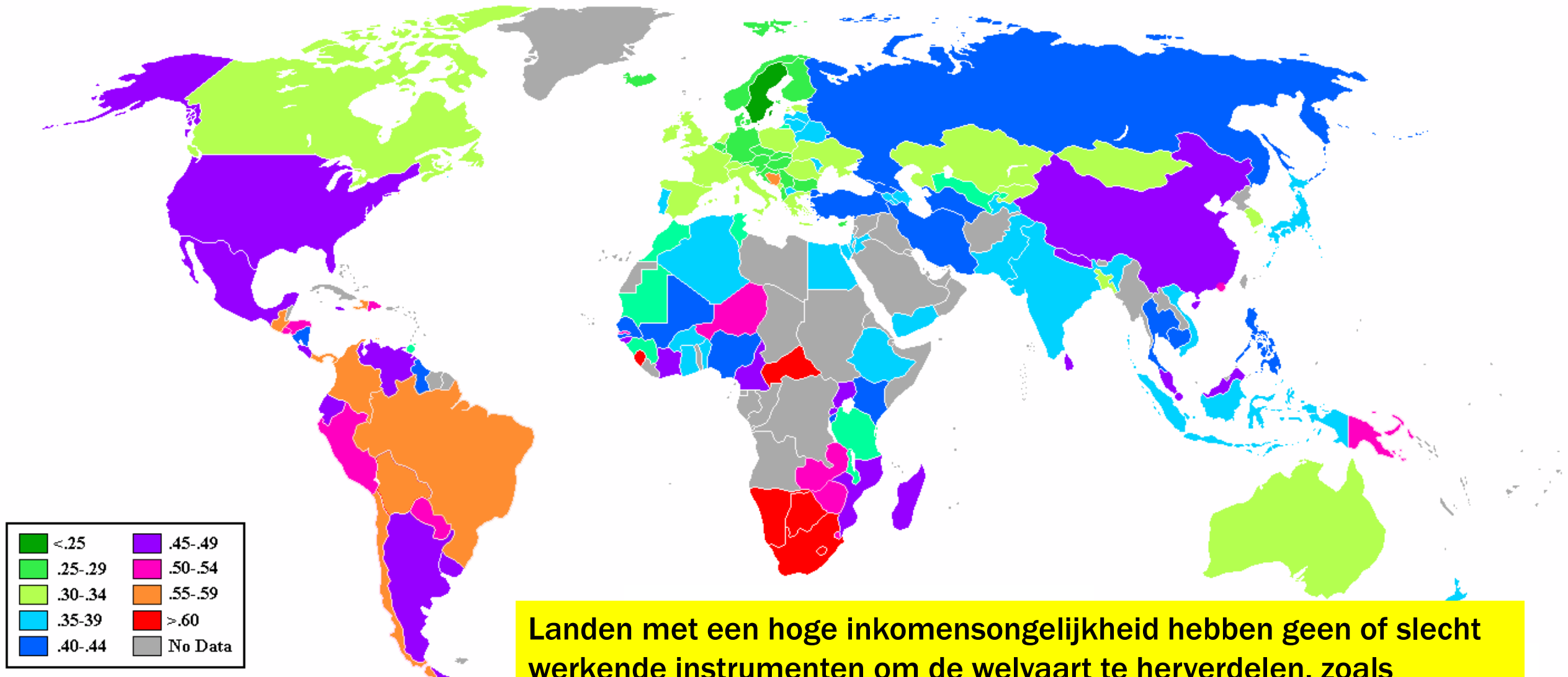
Rood: Brazilië
GC 0,53

Verklaringen

INDONESIE	ARGENTINIE	BRAZILIE
Koloniale erfenis: concentratie van land en rijkdom bij kleine elite	Historisch grootgrondbezit → geconcentreerde rijkdom	Historische ongelijkheid: slavernij, kolonisatie en racisme legden een scheve basis
Regionale verschillen rijkere Java en armere platteland	Exportbusiness: winsten vloeien naar een kleine elite	Landconcentratie: weinig mensen bezitten het meeste land
Ongelijke toegang tot onderwijs en gezondheidszorg	Economische instabiliteit, inflatie en crisissen treffen armen	Toegang tot onderwijs ongelijk verdeeld
Informele arbeidsmarkt: lage inkomens en geen zekerheid	Informele arbeidsmarkt zonder bescherming	Informele arbeidsmarkt: veel onzekere, slecht betaalde banen
Weinig herverdeling door belasting of sociale zekerheid	Beperkte herverdeling via belastingen of sociale zekerheid	Weinig herverdeling via belastingen of sociale zekerheid

Kaart van de GC op wereldwijde schaal:

COPYRIGHT MARK VAN COUWENBERGHE

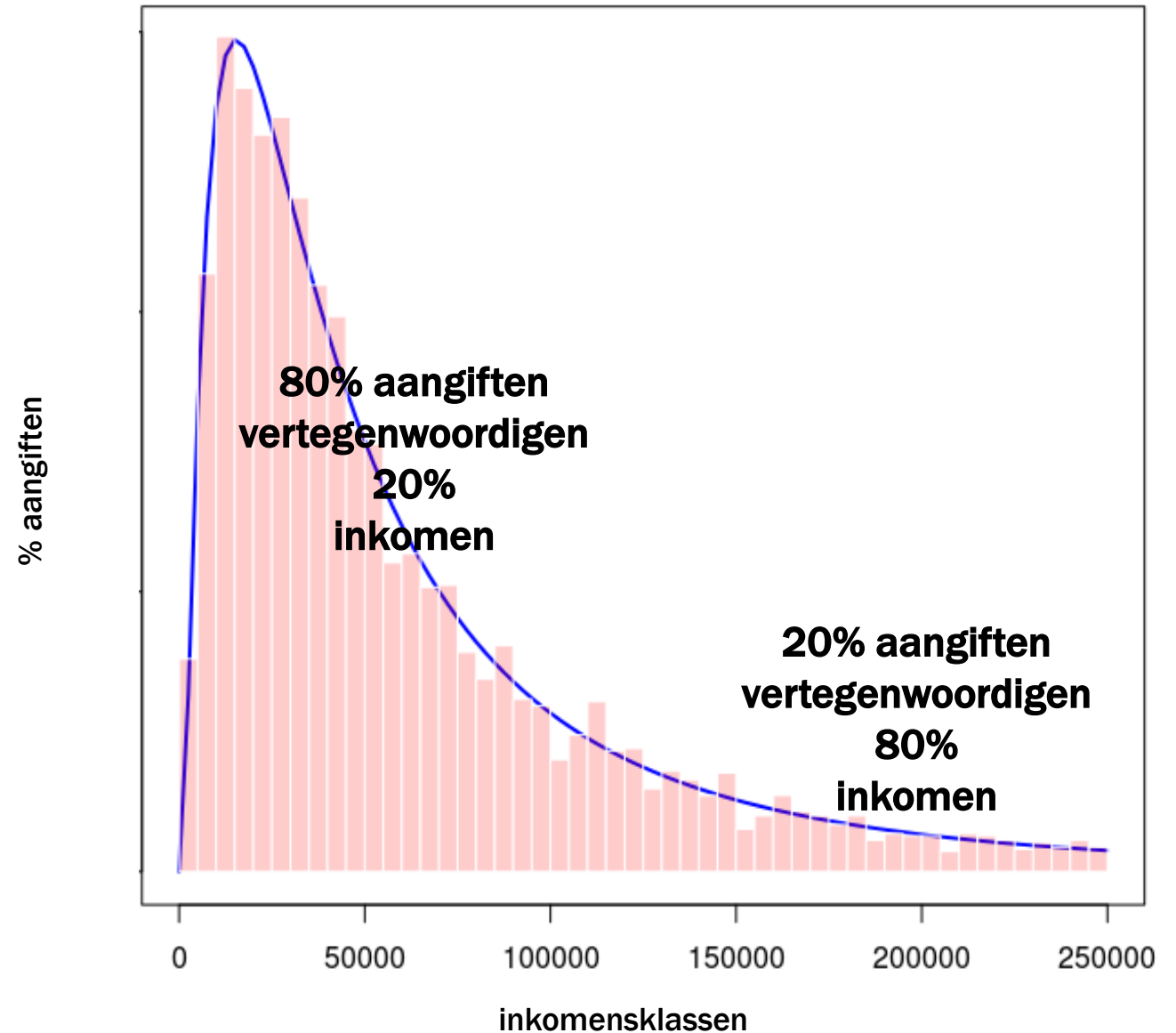
Landen met een hoge inkomensongelijkheid hebben geen of slecht werkende instrumenten om de welvaart te herverdelen, zoals belastingen, sociale zekerheid en onderwijs!

4.3 PARETOCURVE

Een andere grafische voorstelling van inkomensverdeling is de Paretocurve.

De Paretocurve geeft een “scheve” of ongelijke inkomensverdeling weer:

- aan de linkerkant van de grafiek zitten de laagste inkomens die de meeste aangiften vertegenwoordigen
- aan de rechterkant van de grafiek zitten de hoogste inkomens die de minste aangiften vertegenwoordigen

5. OORZAKEN VAN INKOMENSONGELIJKHEID

(zie flip the classroom)

Inkomensongelijkheid wordt verklaard door een vijftal factoren:

1) Vermogensfactoren

Hoe groter jouw financieel vermogen, hoe meer mogelijkheden je hebt om dit te vergroten, bv door dit te beleggen. Kleine vermogens groeien veel trager.

2) Sociale factoren

Het rijke of arme milieu waarin je wordt geboren of opgroeit is een sociale factor.

3) **Persoonlijke eigenschappen**

Spaarzin is een menselijke eigenschap die een invloed kan hebben op het vergroten van een inkomen.

Ook ondernemerszin is cruciaal.

4) **Arbeidsmarktfactoren**

Sommige jobs worden beter verloond dan andere. Dat heeft te maken met diploma, maar kan ook gelinkt zijn aan sector, anciënniteit (ervaring), ...

5) **Toevallige factoren**

De geluksfactor speelt ook een rol: een erfenis of schenking, winnen op een loterij, ... kunnen een inkomen vergroten.

Maar je kan ook pech hebben: ziekte, faillissement, scheiding, ... al deze gebeurtenissen kunnen een verstekkende impact hebben op jouw inkomen.

6. VERMOGENSONGELIJKHEID

Nationale Bank: inkomensongelijkheid is groter dan gedacht

De inkomensongelijkheid in ons land is groter dan gedacht, een gevolg van de topinkomens die vaker uit lager belaste kapitaalinkomsten bestaan. Dat leert een studie van de Nationale Bank die de volledige economische koek beter in kaart brengt.

Nadat academisch onderzoek in het najaar van 2024 ook al had gewezen op een groter dan gedachte én stijgende inkomensongelijkheid in ons land, is de Nationale Bank van België (NBB) nu tot dezelfde conclusie gekomen.

De Gini-coëfficiënt - die de ongelijkheid van een land weergeeft op een schaal van 0 (perfect gelijk) tot 1 - bedraagt volgens nieuwe berekeningen niet 0,25 maar 0,3. Het gaat hier om het beschikbaar inkomen, ná belastingen en sociale uitkeringen.

Vooraf bij de hoogste 1 procent inkomens is een forse scheef trekking zichtbaar. In die groep domineren de kapitaalinkomsten (dividenden, rente) en die zijn typisch lager belast dan arbeidsinkomen.

Het maakt ook dat het effectieve belastingtarief voor de top 1 procent - ongeveer 29 procent - lager is dan dat van een groot deel van de Belgische gezinnen.

Het onderzoek brengt een tekortkoming bloot in de manier waarop tot nu toe werd gewerkt om de volledige inkomensongelijkheid te analyseren, naast de informatie uit de belastingaangiften.

De NBB brengt de vermogens en vermogensinkomsten namelijk ook in kaart op basis van gezinsenquêtes, maar daar stelt zich een ander probleem: vermogende gezinnen hebben de reflex hun vermogen te onderschatten. Die methode is dus goed in het vatten van arbeidsinkomen, maar minder betrouwbaar voor vermogensinkomsten.